

HIJ IS VERREZEN !

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT / P106088

V.U.: E. GOVAERTS, POSTBUS 14, B-2650 EDEGEM

NR. 72 / NOVEMBER-DECEMBER 2014

AFGIFTEKANTOOR: ANTWERPEN X

« BEKEERT U ! »

MGR. Amel Shimon Nona, de Chaldeeuws-katholieke aartsbisschop van Mosoel (Irak), waarschuwt ons in de *CORRIERE DELLA SERA* van 9 augustus 2014: « Wat wij momenteel te lijden hebben is het voorspel van wat jullie, Europeanen en westerse christenen, zullen ondergaan in een nabije toekomst. Jullie liberale en democratische principes zijn hier niets waard. Ook jullie zijn in gevaar. Jullie moeten kordate en moedige beslissingen nemen, zelfs als die ingaan tegen jullie principes. Jullie denken dat alle mensen gelijk zijn, maar dat is niet waar: de islam zegt niet dat alle mensen gelijk zijn [Hij zegt dat de moslims boven de "ongelovigen" staan]. Jullie waarden zijn niet hun waarden. Als jullie dit niet zeer snel begrijpen, zullen jullie de slachtoffers worden van de vijand die jullie binnengehaald hebben. »

Anders gezegd: bekeert u !

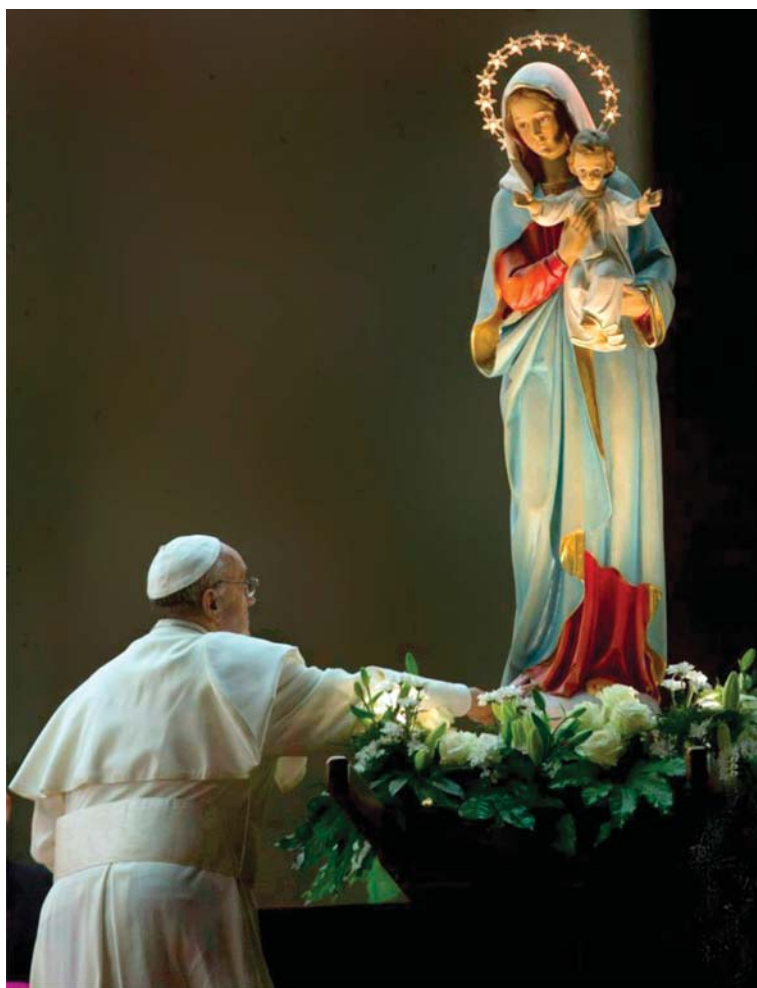
DE JIHAD IN EUROPA

Dalil Boubakeur, rector van de moskee van Parijs en voorzitter van de moslimraad van Frankrijk (CFCM), en Patrick Karam, president van *Coördinatie Oosterse christenen in gevaar*, hebben de « Op-roep van Parijs » gelanceerd om de gruweldaden van de zelfverklaarde Islamitische Staat (IS) in het Midden-Oosten te veroordelen en om de christenen in Irak te ondersteunen. « We zijn allemaal Oosterse christenen », durfde Anouar Kbibech – één van de ondertekenaars, vicevoorzitter van de CFCM waarvan hij de Marokkaanse tak vertegenwoordigt – tijdens de officiële voorstelling van de « Op-roep » zeggen.

Werkelijk? Waarom zijn dan de verschillende netwerken van moskeeën en moslimorganisaties niet in staat om het komen en gaan in kaart te brengen en te beletten van achthonderd jonge jihadisten, over wie het ministerie van Binnenlandse Zaken nochtans precieze inlichtingen bezit? Ze komen voort uit welbepaalde families die gekend zijn in hun wijk. Van welke medeplichtigheid genieten zij te midden van moslims die, volgens Dalil Boubakeur, voor 98 % zeggen dat de jihadisten niets te maken hebben met de islam?

Gereserveerdheid is dus op zijn plaats tegenover de toename van verbale veroordelingen van de jihadisten... Saoedi-Arabië, de Arabische Liga hebben de afgelopen weken het koor van de klagers vervoegd. Renaud Girard merkt daarbij terecht op: « *Associëren wij Saoedi-Arabië met de strijd tegen de "Moordenaars" van de Islamitische Staat? Dat betekent dus dat wij dat land vergeving schenken voor de onophoudelijke financiering van islamitische groepen, waartoe het zich voordien geleend heeft. Maar we zouden deze vergiffenis dan ook moeten uitbreiden tot Syrië en Iran* » (*LE FIGARO* van 16 september 2014).

De Saoedi's hebben zich geëngageerd om duizenden Syrische rebellen op te leiden en te trainen. De Golfstaten zijn met Washington overeengekomen dat zij de levering zullen financieren van gesofistikeerde wapens bestemd voor de rebellen, speerpunt in de strijd tegen de Islamitische Staat in Syrië... en tegen Bashar al-Assad, de "tiran".

De vraag die zich opdringt, is : wie financiert en beveelt werkelijk dit zelfuitgeroepen kalifaat van de Islamitische Staat en voor wie komt dit strategisch goed uit ?

Barack Obama beantwoordde de vraag toen hij het sein gaf voor de aanval tegen de Islamitische Staat. De “Kruistocht” van Obama ! Het gaat nog altijd om de “Kruistocht van de democratieën”, model 1944, door middel van vernietigende bombardementen. Amerika, dat weigert een alliantie te sluiten met de Syrische dictator om de Islamitische Staat te bestrijden, *verruimt* zijn campagne van luchtaanvallen tot op het grondgebied van Syrië, zonder mandaat van de UNO ! De VS trekken zich niets aan van het internationaal recht als het er om gaat hun grote messiaanse zending te volbrengen... Ondanks de formele oppositie van Rusland.

DE ENE OORLOG VERBERGT EEN ANDERE

De waarheid is dat, in Europa zowel als in het Midden-Oosten, de Verenigde Staten oorlog voeren tegen Rusland.

Poetin weet dat maar al te goed. Het is tegen hem en zijn bondgenoot Assad dat de *yankees* oorlog willen voeren. Maar Poetin is de overwinnaar.

Het Russische embargo tegen agrarische producten, dat begin augustus in werking trad, zal een jaar lang duren. Het werd door Poetin afgekondigd als represaille tegen de tweede golf van westerse sancties tegen Rusland.

De door Poetin genomen maatregel is moedig... en tactisch voortreffelijk, op termijn. De massale steun van zijn volk, ondanks de prijsverhogingen in Rusland, heeft hem toegelaten een offer te vragen dat weldra zijn vruchten van groei zal afwerpen. Want het immense grondgebied van Rusland blijft voor het ogenblik te weinig ontgonnen, bv. wat de veeteelt betreft. Zonder de graanzolder te vergeten die Siberië weldra zal zijn voor de hele wereld, in het bijzonder voor China ! Het menselijk potentieel is aanwezig, met 11 % van de actieve bevolking in de landbouw – veel meer dan in het Westen.

Bovendien heeft Poetin onmiddellijk de immigratie georganiseerd van Russisch gezinde Oekraïeners die uit hun land verjaagd zijn door de burgeroorlog ; hij heeft ze verder door gestuurd naar ontwikkelingsgebieden in Centraal-Rusland, waar er een tekort aan werkkrachten is.

Een ander voordeel van het Russisch embargo is dat de handel in landbouwproducten met Zuid-Amerika erdoor gestimuleerd wordt. Deze landen zijn maar al te blij een afzetmarkt te vinden die ontsnapt aan de controle van hun machtige noorderbuur.

Voor ons daarentegen is het door Poetin voorspelde boemerangeffect catastrofaal !

HET ARABISCH KLUWEN

Wat van de islam een kluwen maakt dat de vestiging van één groot en uniek “kalifaat” in de weg staat, is de duizendjarige tegenstelling tussen de soennitische en de sjiietische tak. Dit antagonisme werd in de doofpot gestopt door stevige “seculiere” regimes zoals dat van Saddam Hoessein

in Irak of dat van Assad in Syrië. De omverwerping van deze regimes doet het conflict terug oplaaien.

Op dit moment denken de Amerikanen : als Irak en Syrië imploderen dan is dat alleen maar een voordeel. Op de ruïnes van die landen zullen allerlei groepen en groepjes elkaar bestrijden, zoals nu in Libië. En zo is Israël verlost van een machtige staat in het Noorden, een bondgenoot van Iran dat zich verzet tegen de roof van Palestina. En meteen zijn de Russen hun traditionele geallieerde in het Midden-Oosten kwijt, Syrië, waar ze hun mediterrane basis voor schepen en duikboten hebben. Rusland van zijn kant verdedigt uiteraard Assad, omdat het zo ook zijn grenzen in de Kaukasus wil beschermen tegen islamitische infiltratie. Moskou wil geen nieuwe onrust onder de moslimminderheden die ze net tot rust gebracht heeft in Tsjetsjenië.

Het Arabisch kluwen verbergt dus de krachtmeting tussen Rusland en Amerika. En dat is schrikwekkend. Na zich teruggetrokken te hebben uit het ABM-verdrag (*Anti Ballistic Missile System*), dat Washington met Moskou ondertekend had, is Amerika begonnen met aan de grenzen van Rusland een systeem te ontplooiën dat in staat is om de strategische afschrikking van dat land te neutraliseren. Dat zet het aloude evenwicht door middel van afschrikking op de helling : twee kernmachten konden geen oorlog tegen elkaar voeren vermits een nucleaire aanval onmiddellijk een gelijkaardige tegenaanval zou uitlokken. Als de Amerikanen door hun ABM-systeem de tegenaanval kunnen beletten, worden hun kernwapens opnieuw het middel voor een preventieve *first strike*... Zoals in Japan in augustus 1945.

VIJF VERLEIDINGEN

« Wat vindt de *Katholieke Contrareformatie* van de synode over het gezin ? »

De media hebben met opzet een totaal verkeerde voorstelling van het gebeuren gegeven. Ze hebben gedaan alsof er gepleit werd voor het goedkeuren van een tweede huwelijk voor echtgescheidenen en het aanvaarden van homoseksualiteit door de Kerk. Voor- en tegenstanders zouden als het ware met getrokken messen tegenover mekaar staan hebben en de paus zou de zwijgende getuige van deze fundamentele verdeeldheid geweest zijn. Met andere woorden : de media hebben de Kerk willen herleiden tot een wereldse instelling, een groot parlement waar “partijen” met allerlei manoeuvres proberen hun visie door te drukken. Dat is een grove miskennis van de Kerk onder het pontificaat van paus Franciscus.

Het onderwerp van de synode heeft betrekking op heel delicate kwesties. Vermits de paus de knopen nog niet doorgemaakt heeft, vindt broeder Bruno dat het beter is de nodige sereniteit in acht te nemen.

Eigenaardig genoeg – of juist niet ! – is er in diezelfde media haast geen aandacht geweest voor de afsluitende toespraak van Franciscus, die hij hield op zaterdag 19 oktober 2014. Die toespraak tilt de hele discussie omhoog naar het niveau waarop ze gevoerd is en ook gevoerd moest worden :

[lees verder op p. 18]

PAULUS VI, DE PAUS VAN DE CULTUS VAN DE MENS

OP 21 juni 1963 kondigde witte rook de uitverkiezing aan van de opvolger van paus Joannes XXIII, waarna kardinaal Ottaviani aan de hele wereld de naam van de verkorene meedeelde: Giovanni Battista kardinaal Montini, die de naam van Paulus VI aannam. De keuze van het conclaaf verbaasde slechts de schaarse personen die het privéleven van de kardinaal kenden; voor de grote massa van de katholieken ging het om de man die alle media als de voornaamste *papabile* hadden opgevoerd.

Op dat moment was het de wens van bepaalde prelaten dat de nieuwe paus een einde zou maken aan de werkzaamheden van het Concilie, waarvan de eerste zitting een revolutie had ontketend in de Kerk. De verkiezing van kardinaal Montini deed hun hoop in rook opgaan. Al vóór het conclaaf had de toekomstige uitverkozene verkondigd dat men het Concilie moest voortzetten. Had hij Joannes XXIII er trouwens niet van overtuigd het officieel plan van een Concilie bestaande uit één enkele sessie – tijdens dewelke aan de concilievaders enkel zou gevraagd worden om de door de Romeinse Curie voorbereide teksten goed te keuren – op te geven, ten voordele van een Concilie van minstens drie zittingen dat rekening zou houden met de wensen van de hervormers?

Het concept van Paulus VI was volkomen vreemd aan de katholieke Traditie en Waarheid en werd slechts gedeeld door een kleine minderheid van het episcopaat, zoals het verloop van de eerste sessie van het Concilie aangetoond had. Toch was deze minderheid heel actief: haar geestesgesteldheid, die men toen al *de geest van het Concilie* noemde, was ondermeer werkzaam in de schoot van de Katholieke Actie, de christendemocratische partijen en sommige theologische scholen, meer bepaald bij de dominicanen en de jezuïeten. Al deze instellingen en hun verantwoordelijken hadden genoten van de invloedrijke bescherming van Mgr. Montini, toen deze de voornaamste medewerker van Pius XII was op het Staatssecretariaat.

Bovendien kende de nieuwe paus perfect de Curie, vooral de prelaten die haar bestuurden en die dus zijn potentiële tegenstanders waren. Ook de kring van theologen met een wereldwijde reputatie had geen geheimen voor hem. De man die op 21 juni 1963 voor de eerste maal de zegen *Urbi et orbi* gaf, was iemand die beslagen was in het bestuur van de Kerk. Zijn handigheid bestond er in dat hij *zijn idee* over de Kerk liet doorgaan als de

Paulus VI was op geen enkel ogenblik geliefd door de grote massa van de gelovigen. Hij miste elk charisma en kwam als een getormenteerde figuur over. In plaats van hem zalig te verklaren « *had men hem in de vergetelheid moeten laten waarin hij al tijdens zijn leven terechtgekomen was* » (abbé de Nantes).

vrucht van *de Heilige Geest*. Dat machiavellistisch of, juister gezegd, duivels manoeuvre willen we hierna beschrijven. We hebben te maken met de tegenpool van een heiligenleven, vermits het gaat om de vergiftiging van de Kerk aan het begin van haar langzame en onafwendbare ontbinding tot een *stad voor de helft in puin*.

De beslissing van Paulus VI om de kroningsceremonie te wijzigen was reeds heel symbolisch. De plechtigheid vond voor de eerste keer plaats op het Sint-Pietersplein: de ritus van de intronisatie van de nieuwe paus op de stoel van de H. Petrus werd zo afgeschaft. Paulus VI werd nog gekroond met een tiara, maar een die hij zelf hertekend had vóór het conclaaf (hij dacht duidelijk aan alles!); de uitgepuurde en weinig esthetische vorm ervan lokte nauwelijks verholten spot uit.

Zijn eerste handigheid bestond er in geen inleidende encycliek te publiceren, anders dan de gewoonte was geworden. Gedurende meer dan een jaar hield hij de dubbelzinnigheid over zijn plannen in stand. Zo zette hij de behoudsgezinden, die van nature en uit piëteit geneigd waren de Opvolger van Petrus te vereren en hem zonder de minste verdenking te gehoorzamen, op het verkeerde been.

Vanaf de samenroeping van de tweede conciliezitting maakte Paulus VI gebruik van wat we de "methode Montini" zullen noemen. Om een nieuwheid waaraan hij zijn steun gegeven had ingang te doen vinden, nam hij korte tijd ervoor of erna een reactionair standpunt in om een eventueel verzet uit behoudsgezinde hoek te breken. Maar dat standpunt ging nooit gepaard met sancties of afdoende maatregelen om het kwaad in te dijken; na een ogenblik afgeremd te zijn kon het aldus

volkomen ongestraft zijn weg verder zetten. Hierna volgen enkele voorbeelden.

Paulus VI wijzigde het reglement van het Concilie op 13 september 1963, twee weken voor de aanvang van de tweede sessie. Hij vertrouwde het voorzitterschap van de debatten toe aan twaalf kardinalen, twee meer dan gedurende de eerste sessie, maar hij perkte hun macht in door de benoeming van vier kardinalen die verantwoordelijk werden voor de leiding van de werkzaamheden; hij koos er drie uit die als liberaal en progressistisch bekend stonden en een vierde die gematigd conservatief was. Door deze eenvoudige en willekeurige wijziging van het reglement verleende Paulus VI de hervormingsgezinde minderheid de controle over een derde van het voorzitterschap van de vergadering, over de helft van de coördinatiecommissie en over het geheel van de moderatoren.

Bovendien voorzag hij dat de commissies externe experts konden raadplegen op vraag van drie leden, zonder de instemming van de voorzitter. Deze laatste verloor ook het recht om de verslaggever aan te wijzen: die werd voortaan verkozen bij meerderheid van stemmen. Tenslotte moest de commissie elk amendement onderzoeken dat voorgesteld werd door vijf leden. Misschien was het zuiver toeval, maar al vlug bleek dat de groep van de progressistische bisschoppen en theologen, die regelmatig met elkaar overleg pleegden, in elke commissie tenminste vijf leden had.

Met dit op maat gesneden reglement gaf de paus de hervormers een aanzienlijk voordeel. Methode Montini: zijn openingstoespraak was in tegenstelling daarmee behoudsgezind en er op gericht de Curie te verzekeren van zijn achting en trouw.

Een maand later, op 30 oktober 1963, lieten de moderatoren vijf richtinggevende stemmingen houden over DE COLLEGIALITEIT van de bisschoppen. Allemaal bekrachtigden ze met een verpletterende meerderheid de hervormingsplannen voorgesteld door kardinaal Suenens. Abbé de Nantes schreef dat deze dag « voor de aanhangers van de Traditie één van de somberste in de geschiedenis van de Kerk » was. Deze stemmingen waren slechts oriënterend, de discussie was nog niet afgesloten. Daarom legde Paulus VI enkele gematigde verklaringen af, voldoende om de hoop te wekken dat hij zou tussenkomen alvorens de nieuwigheid, die een leerstellige dwaling was, definitief zou goedgekeurd worden. Niettemin werden de hervormers niet berispt en waren zij bij machte om verder te gaan met het voorstellen en verdedigen van hun amendementen.

Zelfde methode met betrekking tot de constitutie over DE LITURGIE, die op sommige punten dubbelzinnig was, maar die ook heel mooie passages bevatte. Onmiddellijk na de goedkeuring van het document schortte de paus de toepassing ervan op, tot groot ongenoegen van de progressisten. Door een *motu proprio* richtte hij een commissie op voor de uitwerking van de nieuwe liturgische boeken en

decreteerde een *vacatio legis* tot aan hun publicatie. Dit resulteerde in een algehele chaos: velen meenden de toelating te hebben om te vernieuwen vermits het principe van de verandering aanvaard was. Het was zo erg dat, toen vijf jaar later de hervorming definitief werd afgekondigd, zij reactionair leek! Men merkte echter niet dat zij veel verder ging dan de tekst die op het Concilie aanvaard was...

Paulus VI hield ervan om symbolische gebaren te stellen die ruime aandacht kregen in de media en die de hervorming ondersteunden. Zo ondernam hij in januari 1964 een bedevaart naar het Heilig Land. Dat veronderstelde uiteraard een ontmoeting met de joodse autoriteiten en hij maakte ook van de gelegenheid gebruik om de patriarch van Constantinopel, Athenagoras, te ontmoeten. Op slag kon de gegrondheid van de oecumene en van de verbetering van de relaties met het jodendom niet langer aangevochten worden zonder de schijn te wekken de paus zelf in vraag te stellen.

DE DIALOOG, SLEUTELWOORD VAN HET PONTIFICAAT

Toch zouden alle dubbelzinnigheden opgeheven worden op 6 augustus 1964 met de publicatie van de encycliek *ECCELSIAM SUAM*. Deze onthulde eindelijk zijn ware bedoelingen, meer dan een jaar na de inauguratie van zijn pontificaat, nu zijn gezag en prestige gevestigd waren. Bij de lezing ervan begreep abbé de Nantes dat Paulus VI niets afgezworen had van de ideeën van Montini, dat hij persoonlijk gewonnen was voor de hervorming en dat hij dus niets zou ondernemen om de conciliaire revolutie een halt toe te roepen.

Door van de *dialogo* het sleutelwoord van zijn pontificaat te maken ondermijnde Paulus VI het leerambt van de Kerk. Hij wendde zich af van zijn plicht van evangelisatie om in dialoog te treden met de profane en puur menselijke wereld. De dialoog die hij voorstelde sloot de strijd tegen de hel uit en verkielde de naastenliefde van de Kerk, die zich niet langer zou bezig houden met het heil van de zielen. In de ban van zijn democratische hersenschim scheen de paus zelfs geen ogenblik te overwegen dat die wereld niet op een eerlijke en vruchtbare wijze openstond voor de dialoog, erger zelfs, dat de wereld zijn haat tegen de Kerk niet afgelegd had. We hadden te maken met een utopie.

Abbé de Nantes doorzag meteen de politieke gevolgen van dit verraad van de geestelijke zending van de Kerk: de expansie van het communisme, waarvan de paus zich in zijn verblinding tot objectieve bondgenoot maakte.

Op 13 november van dat jaar, gedurende de derde zitting van het Concilie, zette Paulus VI plechtig de tiara af, waarmee hij te kennen gaf dat hij afzag van zijn heerschappij over prins en volkeren. Maar zag Onze-Lieve-Heer daarvan af? Met welk recht deed zijn Plaatsvervanger dit dan?

In het kielzog van deze *profetische gebaren* leek de derde zitting in het begin een triomf van de progressisten: hun stellingen maakten een opmerkelijke vooruitgang. Elk voorwendsel was goed om de Kerk haar verleden aan te wrijven, in naam van een terugkeer naar de bronnen onder de inspiratie van de H. Geest. In werkelijkheid baadde men volop in het illuminisme. De meerderheid van de bisschoppen kende het onderscheid niet tussen de pauselijke functie en de privépersoon van de paus; alles wat Paulus VI zei, alles wat hij toeliet werd bijgevolg als goed aanzien, als geïnspireerd en gewaarborgd door de Geest. Het is op die manier dat de persoonlijke ideeën en verlangens van Giovanni Battista Montini die van een vernuftig gecontroleerd Concilie konden worden...

Maar toch begonnen de conservatieven zich op hun beurt te organiseren. Daarop kwam Paulus VI plots tussenbeide in de debatten. Hij liet aan de dogmatische constitutie over de Kerk, *Lumen gentium*, een korte nota toevoegen die de draagwijdte van wat er over de collegialiteit van de bisschoppen beslist was, inperkte door te herinneren aan de soevereiniteit van de Opvolger van Petrus. Vervolgens blokkeerde hij de stemming over de tekst aangaande de *Godsdienstvrijheid*. Tenslotte legde hij aanpassingen op aan het schema over de *Oecumene*. Deze gezagsdaden lokten bitsigheid uit bij de progressisten, terwijl de behoudsgezinden opgelucht herademden: de paus was wel degelijk de verdediger van het geloof.

Abbé de Nantes van zijn kant doorzag het manoeuvre: hij vergeleek het met dat van een goede chauffeur die afremt om beter een bocht te kunnen nemen. Want als Paulus VI een ware verdediger van het geloof was geweest, zou hij zonder dralen met sancties opgetreden zijn tegen hen die vasthielden aan de nieuwigheden die hij net had gekortwiekend door de *nota praevia*. Er gebeurde niets. De nieuwlichters waren er dan ook gerust in: hun triomf over de *SYLLABUS* – de catalogus van moderne dwalingen die door de Z. Pius IX een eeuw tevoren plechtig veroordeeld waren – werd slechts met een jaar uitgesteld.

Aan het einde van de derde zitting vloog de paus naar Bombay om er het Eucharistisch Congres voor te zitten. Hij wilde van deze reis het eerste gebaar maken van de dialoog van de Kerk met de niet-christelijke godsdiensten. Daardoor ging de essentie van zijn toespraak niet over de Eucharistie of over de vooruitgang van de evangelisatie op het Indisch subcontinent, maar over de materiële nood en de spirituele grootsheid van India! Aan die dialoog hing wel een prijskaartje: Paulus VI moest instemmen met de annexatie, tegen het internationaal recht in, van Goa, Portugees en katholiek gebied, door het India van Nehru! Het is maar één voorbeeld van het verraad van de christenheid door deze paus...

DE CULTUS VAN DE MENS

Paulus VI beleed de godsdienst van de democratie omdat voor hem op de eerste plaats de cultus van de Mens kwam, die hij afkondigde aan het einde van de vierde en laatste zitting van het Concilie.

Deze sessie werd voorafgegaan door de publicatie van de encycliek *MYSTERIUM FIDEI*, over de Eucharistie. « *Jullie zullen deze tekst met een grote spirituele voldoening lezen* », schreef de theoloog van de Contra-reformatie. Hiermee wilde hij zeggen dat het document alles bezat om de behoudsgezinden gerust te stellen. Nochtans, merkte abbé de Nantes op, « *gaat de tekst stilzwijgend voorbij aan de dwalingen en nieuwlichterijen van de eerste (protestantse) Hervorming, want het parallellisme met die van de (tweede) hervorming die we nu meemaken zou al te onrustwekkend geweest zijn!* » Ook deze encycliek hield geen enkele sanctie in tegen de theologen die de transsubstantiatie ontkenden noch tegen de priesters die heiligschennis pleegden.

Tien dagen later hield Paulus VI de openingstoespraak van de laatste zitting, die van een heel andere teneur was. Het was in het licht van « deze verklaring van universele en onvoorwaardelijke liefde van de Kerk voor de mensen » dat de concilievaders hun werk hernamen; deze keer werden de debatten beheerst door de vraag over het sociaal recht op godsdienstvrijheid, dat nog een sterke tegenstand kende.

De paus wilde echter absoluut de erkenning ervan bekomen omdat zij het sluitstuk van zijn systeem vormde. De godsdienstvrijheid afwijzen betekende immers dat men zich opstelde als getuige van de geopenbaarde Waarheid, van de goddelijke Soevereiniteit. Het betekende dat men wilde dat de wereld zich zou bekeren. Maar Paulus VI wilde naar de wereld toegaan en zich voor hem openstellen zoals hij is. In de ogen van de paus ging het hier om de geloofwaardigheid van zijn Kerk tegenover de wereld.

Om zijn doel te bereiken begaf hij zich op 4 oktober 1965 naar de Verenigde Naties. Voor de eerste keer bezocht een paus deze wereldlijke instelling die gedomineerd wordt door de vrijmetselarij. Na zich teruggetrokken te hebben in de meditatiekamer – waarlijk « *het oecumenisch heiligdom van de universele religie* » – hield Paulus VI een toespraak voor de algemene vergadering, waarin hij de Kerk maakte tot « *de machtige inspiratiebron van een nieuwe internationale politiek, in samenwerking met de andere godsdiensten en ideologieën, verenigd in dezelfde solidariteit en broederlijkheid* ». Hij stelde de UNO voor als « *de ultieme hoop voor eendracht en vrede* ». « *Nooit meer oorlog* », riep hij verscheidene malen uit; dat was volgens hem mogelijk dankzij de broederlijke samenwerking onder de volkeren, gebaseerd op de rechten van de Mens « *en vóór alles op de godsdienstvrijheid* ».

Deze « historische gebeurtenis », die uitgebreid aan bod kwam in de media over de hele wereld, leverde Paulus VI bij zijn terugkeer in Rome een triomfantelijk onthaal en een staande ovatie op door

de in de Sint-Pietersbasiliek verzamelde bisschoppen.

Nochtans bleef het aantal tegenstanders van de godsdienstvrijheid vrij groot. De paus besloot, met minachting voor het reglement, geen rekening te houden met de oppositie en kondigde op de laatste dag van het Concilie de Verklaring af.

Hij ging op dezelfde wijze tewerk voor de constitutie *GAUDIUM ET SPES*, over de betrekkingen van de Kerk met de moderne wereld. De paus had bekomen wat hij wilde, maar omdat hij goed wist dat de conciliaire constituties niet onfeilbaar waren, ging hij niet zo ver de onderwerping te eisen van de bisschoppen die tot het einde toe weigerden de tekst goed te keuren.

Paulus VI kon dus triomferen in zijn toespraak ter afsluiting van het Concilie. Zich richtend tot « *de moderne humanisten die niet willen weten van het bovennatuurlijke* » verklaarde hij, zonder dat één enkele prelaat reageerde: « *Ken aan het Concilie tenminste deze verdienste toe en erken ons nieuw humanisme: ook wij, wij meer dan wie ook, beoefenen de cultus van de mens.* »

Diezelfde dag schafte hij het H. Officie af om het te vervangen door de Congregatie voor de geloofsleer, belast met « *het bevorderen en beschermen van de leer en de zeden overeenkomstig het geloof* » en niet langer om te strijden tegen de ketterijen en te waken over de zuiverheid van de zeden en de leer. Zes maanden later schafte hij ook de *INDEX* af.

DE ONDERMIJNING VAN DE KERK

De dag van 7 december 1965 was het hoogtepunt van zijn pontificaat. De Kerk ging een wonderbare lente tegemoet...

Van die lente kwam echter niets terecht, uiteraard. De utopie zou in botsing komen met de realiteit. Omdat Gods genade niet langer steun kon bieden aan een Kerk die zich openstelde voor de Wereld, waarvoor haar Bruidgom niet gebeden had, begon de ineenstorting van de heilige stad.

In februari 1966 werd het hoofd van de anglicaanse Kerk, de aartsbisschop van Canterbury, in Rome als een gelijke van de paus ontvangen. Op 6 augustus van datzelfde jaar verplichtte Paulus VI alle bisschoppen af te treden op de dag van hun 75ste verjaardag, een probate maatregel om het episcopaat sneller te vervangen in de gewenste zin.

Gedurende al die jaren breidde het communisme zich uit in de derde wereld. Niet alleen verzuimde de paus het verzet hiertegen aan te moedigen, maar hij ondermijnde het ook. Zijn encycliek *POPULORUM PROGRESSIO* uit 1967 stelde een marxistische analyse van de internationale situatie voor. Door te verklaren dat « *ontwikkeling de nieuwe naam is van de vrede* » gaf hij zijn steun aan de subversieve propaganda in de wereld. Dat werd trouwens samen met de oecumene het voornaamste thema van zijn reizen naar Zuid-Amerika (1968), Afrika (1969), Azië en Australië (1970).

In mei 1967 besloot hij op het laatste moment tot een bedevaart naar Fatima voor de vijftigste verjaar-

dag van de verschijningen. Een menigte zoals hij er nooit één gezien had wachtte hem op om samen met hem te bidden tot de Heilige Maagd, maar hij miskende volledig de boodschap van Onze-Lieve-Vrouw die zo tegengesteld was aan *ZIJN* godsdienst en *ZIJN* politiek. Hij hield een toespraak waarin hij stelde dat de vrede zou gegeven worden aan alle mensen van goede wil, maar hij "vergat" de noodzaak van de devotie tot het Onbevleete Hart van Maria en zelfs van de bekering tot het katholiek geloof.

LEERSTELLIG LIBERALISME

Gelijktijdig met deze pacifistische utopie liet de paus binnen de Kerk alle vrijheid aan ketterse theologen zoals Schillebeeckx, Küng, Congar, Cardonnel, Léon-Dufour en anderen.

Paulus VI liet ook de verspreiding toe van catechismussen volgens het model van de ketterse *Hollandse catechismus*. Zeker, de Congregatie voor de geloofsleer sprak een zekere reserve uit en vroeg aanpassingen. Maar het bleef slechts bij vrijblijvende ingrepen zonder gevolg en het vergift vervolgde zijn weg.

Nochtans veroorzaakte de hervorming van de catechismus, samen met die van de Mis, verontwaardigde reacties van verbijsterde gelovigen, vooral in Frankrijk. Om hen gerust te stellen kondigde de paus voor 1967 een *Jaar van het geloof* af, en om hun weerstand te breken werd hun voornaamste leider, abbé de Nantes, gesanctioneerd.

Tijdens dit jaar van het geloof schafte Paulus VI de antimodernistische eed van de H. Pius X af. Vanaf dat ogenblik kon men priester of bisschop gewijd worden zonder plechtig te moeten verklaren dat men de modernistische ketterij verwierp.

Het proces van abbé de Nantes voor het H. Officie, voor de gelegenheid opnieuw geopend in mei 1968, was een belangrijke datum in het pontificaat. Dat proces had een koninginnenstuk moeten zijn in het dossier van de *advocaat van de duivel* tijdens het zaligverklaringsproces van Paulus VI... maar Joannes-Paulus II heeft die functie net op tijd afgeschaft. De paus, die zich op de hoogte liet houden over het verloop van het proces van abbé de Nantes, wist maar al te goed dat zijn tegenstander vrij was van elke theologische dwaling; de schuldige was dus... hijzelf! Dat hij dan een algemene intrekking van de kritiek op het Concilie geëist heeft, vervolgens besloten heeft tot de stopzetting van het proces nog voor de uitspraak en tenslotte een communiqué liet uitgeven dat abbé de Nantes in opspraak bracht, om beter zijn eigen dwalingen te verbergen, is een ambtsmisdrijf dat volstaat om de verklaring van heldhaftigheid van zijn deugden ongeldig te maken.

Toen Paulus VI in juni 1968 een geloofsbelijdenis aflegde (het *Credo van Paulus VI*), dacht hij ongetwijfeld aan de bedreiging die het proces van abbé de Nantes inhield. De paus moest als rechtzinnig in de leer overkomen opdat geen enkele bisschop geneigd zou zijn de aanklacht van de stichter van de KCR over te nemen. Nochtans bleef

Paulus VI altijd even passief in het onderdrukken van ketterijen. Hij liet daden begaan die gezien vanuit het geloof aanstootgevend waren, bv. de toelating tot intercommunie zoals die welke hij toestond aan een presbyteriaanse, Barbarina Olson, op 21 september 1966.

In juli 1968 beging Paulus VI de enige blunder van zijn pontificaat – dat is tenminste de mening van hen die de aankondiging van zijn zaligverklaring becommentarieerden – met de publicatie van de encycliek *Humanae Vitae* die de kunstmatige contraceptie veroordeelde. Veel gelovigen en een deel van het episcopaat onthaalden het document erg slecht. Abbé de Nantes legde heel goed dit plotse onbegrip tussen de progressisten en de paus uit: « Paulus VI stelde zich als demagoog de vraag of de middelen voor kunstmatige contraceptie al of niet tegenstrijdig waren met de natuurwet. Na drie jaar was hij er nog steeds niet uit! Hij raadpleegde tevergeefs tal van mensen. Het “ja” en het “neen” waren zo goed in evenwicht in zijn geest dat hij, als een moderne Hamlet, bleef steken in totale besluiteloosheid. Toen hij uiteindelijk genoopt werd te antwoorden sprak hij die absolute veroordeling uit, dat vreselijke “neen” dat in tegenspraak was met zijn langdurige onzekerheid. De wereld verwachtte zijn orakel. Kop of munt. Het werd munt. Alle illusies die men zich maakte over Kerk, Concilie, Paus gingen verloren. »

Vanaf datzelfde jaar 1968 legde Paulus VI er zich op toe zichzelf vrij te pleiten van de desastreuze gevolgen van het Concilie. Op 7 december 1968 antwoordde hij aan hen die hem vroegen om krachtig op te treden tegen de chaos: « *De Paus is van mening geen andere gedragsregel te moeten volgen dan die van vertrouwen in Jezus Christus, die meer dan wie ook houdt van zijn Kerk. Hij zal het zijn die de storm zal doen bedaren.* » Abbé de Nantes kloeg deze godsdienstige hypocrisie – er is geen ander woord voor – aan: « Drie jaar geleden, toen het erom ging alles op zijn kop te zetten, te hervormen, te veranderen en te wijzigen, was U het die daartoe besliste, die regeerde en die uw ideeën oplegde, waardoor U al de omstandigheden schiep voor de storm waarin de Kerk zich vandaag bevindt. En nu beweert U dat U rustig de armen mag kruisen! »

In juni 1972 stelde Paulus VI zich de vraag: « *Langs welke spleet is de rook van Satan binnengedrongen in de tempel van God?* » Maar niets deed hem van houding veranderen.

DE SCHIPBREUK VAN HET PAUSELIJK GEZAG

In 1969 werd de *NIEUWE ORDO VAN DE MIS* afgekondigd. Het document werd slecht onthaald: het leek meer luthers dan katholiek en deed twijfels ontstaan over de zuiverheid van de bedoelingen van de hervormers. Omwille van het protest werd de tekst aangepast, zonder dat de opstellers ervan nochtans in het ongelijk gesteld werden. Kardinaal

Ottaviani schreef een brief aan de paus waarin hij hem vroeg deze hervorming op te schorten, maar Paulus VI week niet en de twintig kardinalen en honderd bisschoppen die beloofd hadden de brief mee te ondertekenen kwamen op hun beslissing terug...

Met dezelfde ijzeren wil legde hij zijn politiek van verstandhouding met de communistische regeringen op. Elk verzet tegen zijn wil brak hij, en op welke manier!

In Hongarije had kardinaal-primaat Mindszenty zijn toevlucht gezocht in de Amerikaanse ambassade na de mislukking van de opstand van 1956. Hij was het symbool van de Hongaarse weerstand tegen de communistische bezetting en, tegelijkertijd, een hinderpaal voor de opening naar het Oosten waarvan Paulus VI droomde. De paus organiseerde dus zijn gedwongen vertrek uit Hongarije, ontving hem in Rome met het eerbetoon verschuldigd aan een belijder van het geloof... om hem vervolgens beter te kunnen verstikken door hem het zwijgen op te leggen.

Zelfde politiek tegenover de katholieken in Oekraïne. Tijdens de synode van 1971 verklaarde kardinaal Slipiy, zelf ook een belijder van het geloof en een overlevende van de sovjetkampen: « *De Vaticaanse diplomatie verkiest niet te spreken over de tien miljoen Oekraïense katholieken die gestorven zijn door de vervolgingen, want dat hindert haar onderhandelingen. Zouden de martelaren vervelende getuigen geworden zijn? Zouden wij een blok aan het been van de Kerk zijn?* » Maar de wanhoopskreet van de kardinaal werd gesmoord.

Op dezelfde wijze elimineerde Paulus VI de meest te duchten tegenstand waarmee hij geconfronteerd werd, omdat deze canoniek van aard was: het initiatief van abbé de Nantes die op 10 april 1973 een *LIBER ACCUSATIONIS* wilde overhandigen om *ipso facto* een leerstellig proces te openen, waarvan de afloop geen twijfel liet bestaan. Paulus VI had geen andere keuze dan tegen elke prijs de overhandiging van het boek te beletten. Hij nam zijn toevlucht tot de Italiaanse politie... Een eigenaardige manier om zich vrij te pleiten van gefundeerde beschuldigingen van ketterij, schisma en verwekking van schandaal! Maar hij kon rekenen op de media om de zaak in de doofpot te stoppen en op de passiviteit van de Romeinse clerus.

ZIJ BEZWEKEN VOOR DE BEKORING

Men kan de geschiedenis van dit pontificaat niet schrijven zonder het veelvoud aan uittredingen in de schoot van de clerus en de kloostergemeenschappen te vermelden. In juni 1967 publiceerde Paulus VI weliswaar een encycliek, *SACERDOTALIS CAELIBATUS*, ter verdediging van het fel aangevochten priestercelibaat. Hij herinnerde ook met klem aan wat men moest eisen van de kandidaten bij de wijding. Maar een paragraaf schreef « *de echte verantwoordelijkheid* » van de uittredingen niet toe aan hen die hun

engagement niet nakwamen, maar aan de Kerk die hen slecht voorbereid had. Vanaf dan konden alle priesters besluiten dat de betrokken commissie, opgericht in februari 1964, wel degelijk als doel had de geloften gemakkelijker op te heffen en sacramentele huwelijken toe te laten. In de jaren 1970 ondertekende Paulus VI per jaar ongeveer vierduizend dossiers voor de terugkeer naar de lekenstaat, zonder enige scrupule. Negenenzestigduizend priesters zijn uitgetreden in de veertig jaar die op de sluiting van het Concilie gevolgd zijn !

Laten we deze litanie, *niet van heldhaftige deugden maar van schuldige daden in het bestuur van de Kerk*, afronden met de financiële kwesties.

In 1967 wilde de Italiaanse regering, die geconfronteerd werd met grote sociale onrust en ernstige financiële moeilijkheden, terugkomen op de fiscale privileges die aan het Vaticaan waren toegekend door Mussolini. Om de financiële gevolgen van die afschaffing tegen te gaan besloot de Heilige Stoel, zonder gewetensbezwaren, de vlucht van de investeringen van de Vaticaanse bank buiten Italië te organiseren. Daartoe stelde de paus Mgr. Paul Marcinkus aan het hoofd van de bank aan. Deze Amerikaanse prelaat was al in Milaan de vriend van de persoonlijke secretaris van Montini. Omdat Marcinkus weinig kaas gegeten had van het bankwezen benoemde de paus een andere van zijn kennissen tot adjunct : de bankier Sindona, die hem in Milaan twee miljoen dollar had geleend voor zijn religieuze werken. Maar Sindona was lid van de Milanese maffia.

Zo werd de bank van het Vaticaan onder het bestuur van Paulus VI meegesleept in winstgevende speculaties buiten de Italiaanse grenzen, wat dezelfde paus bij anderen stigmatiseerde in *POPULORUM PROGRESSIO*. En dat was slechts een begin : Marcinkus raakte vervolgens verwickeld in witwaspraktijken van smeergeld. Toen alles in de jaren 1980 aan het licht kwam, had deze zwendel hem en een aantal anderen voor de Italiaanse rechtbanken moeten brengen ; maar de bewoners van het Vaticaan genoten van immunitet...

Kan een *zalige* het gezelschap dulden van dergelijke mensen ? Kardinaal Luciani van zijn kant verdroeg hen zeker niet en wilde hen zelfs niet ontmoeten !

TRiest EINDE

In maart 1978 ging de gezondheid van Paulus VI ernstig achteruit, waardoor hij verplicht was zijn activiteiten te verminderen, net op het ogenblik dat de beruchte *Rode Brigades* Italië terroriseerden. De ontvoering van en de moord op zijn vriend Aldo Moro, gewezen eerste minister en leider van de christendemocratie, wogen zwaar op de laatste weken van het leven van de paus. Wat was er geworden van zijn oude droom van een door de democratie vernieuwde wereld ? Sociale en economische moeilijkheden, binnenlandse politieke crises en nu toename van het geweld : dat was de balans van dertig jaar christendemocratie in Italië. Een triest einde.

Op 5 augustus verergerde de ziekte, wat de paus niet belette zijn dossiers te bestuderen tot een ver gevorderd uur in de nacht, volgens zijn gewoonte. Op zondag 6 augustus, feest van de Gedaanteverandering van de Heer, bleef hij te bed, maar ging niettemin verder met werken en lezen.

Deze paus, die nooit een grote godsvrucht had betoond, had de Mis nog niet bijgewoond toen zijn privésecretaris ze 's avonds vóór zijn ziekbed opdroeg. Volgens de officiële mededeling hield hij eraan te knielen op een bidstoel om de communie te ontvangen onder de twee gedaanten, maar hij kwam er niet toe. Hij werd onwel, hij stikte. Men diende hem het sacrament van de ziekenzalving toe, waarop hij zei : « *Maar is het nu nacht ?* » Paulus VI gaf de geest om 21.40 uur. Op dat ogenblik, verduidelijkt het communiqué nog, « *liet de wekker op de nachttafel een schril belgeluid horen* ».

Om de tragiek van het leven van deze paus en het gewicht van zijn enorme verantwoordelijkheid te beseffen, moet men de *LIJKREDE VOOR PAULUS VI* herlezen. Ze is doordrenkt van een bovennatuurlijk medelijden en geschreven daags na de dood van de paus door abbé de Nantes. We citeren er een fragment uit :

« Hij was gedurende vijftien jaar de wettige opvolger van de H. Petrus en de plaatsvervanger van Jezus Christus. Maar hij was ook de profeet en leider van de ongeziene hervorming van de Kerk waartegen wij ons met al onze energie verzet hebben.

« Ik huiver ervan : hij heeft de Kerk tot in haar grondvesten doen wankelen, hij heeft een pact gesloten met de volgelingen van Satan en de christelijke landen overgeleverd aan de barbaren, hij heeft de omwalling van de christenheid bijna onherstelbaar vernietigd, het Heiligdom ontviwd en verwoest en ongetwijfeld duizenden en duizenden zielen verloren doen gaan... En waarvoor ? Voor vijftien jaar van schijnbare glorie. Wat is dat waard ?

« En dan word ik gegrepen door een innerlijke, kille, geestelijke woede tegen de entourage van deze ongelukkige Profeet die beneveld was door zijn overdadige welsprekendheid, door zijn betoverende hersenschimmen. Hoezo ?! Niet één kardinaal, niet één theoloog, niet één van zijn vertrouwelijke raadgevers heeft het met hem ooit gehad over de enorme verantwoordelijkheid die hij droeg ? Niemand die met geweld een einde gemaakt heeft aan de vernietigende buitensporigheid van dit ketters, schismatiek en schandaal verwekkend pontificaat ? Ze zijn gedurende vijftien jaar de zwijgende getuigen, de medewerkers en de medeplichtigen geweest van deze zelfvernietiging van Rome door Rome. Hebben ze dan nooit een poging ondernomen om die mystificatie – of, zoals ik denk, een vreselijke chantage – te doorbreken en zo de ziel van de paus te redden, samen met de eer en het leven van de Kerk ? » (CRC nr. 132, augustus 1978).

broeder Pierre van de Transfiguratie

BELGIË IN DE GROTE OORLOG

DE GETELINIE : BELGISCHE MOED EN DUITSE TERREUR

« Wie Eerste Wereldoorlog zegt, denkt meteen aan de vier jaren strijd aan de IJzer. De loopgravenoorlog in mensonterende omstandigheden die zoveel slachtoffers maakte, staat overal ter wereld synoniem voor de gruwel van de Eerste Wereldoorlog. Het begin van die oorlog, de periode voor de Duitse divisies in de Westhoek aankwamen, wordt echter vaak vergeten. Nochtans speelden die eerste weken een belangrijke rol. Drie zware gevechten in de streek rond de Gete vertraagden de opmars van de Duitse divisies en zorgden ervoor dat men de forten van Antwerpen op de komst van de Duitsers kon voorbereiden. » Zo luidt de tekst op het kapt van *De Grote Oorlog op kleine schaal. De gevechten aan de Getelinie in Oost-Brabant (1914)*, een boek van de hand van de jonge historicus Ruben Donvil (Leuven, Davidsfonds, 2012) dat wij voor een groot deel van dit artikel als leidraad gebruiken.

DE Duitsers wachten niet op de capitulatie van het laatste Luikse fort (Flémalle, op 16 augustus) om verder door te dringen op Belgisch grondgebied. Al op 8 augustus steken twee cavaleriedivisies onder leiding van generaal von der Marwitz over een noodbrug bij Lixhe de Maas over. Een deel van de ruitery bezet de dag daarop Tongeren, een ander deel rukt op richting Sint-Truiden.

Koning Albert, die zijn militair hoofdkwartier in het stadhuis van Leuven heeft gevestigd, is niet van plan om het Duitse leger ongehinderd door België te laten trekken. De hardnekkige verdediging van Luik, die de vijand vier kostbare dagen van oponthoud kost, is daar het duidelijkste bewijs van.

Voor onze vorst bestaat er geen twijfel over de absolute prioriteit: het vrijwaren van de versterkte stelling Antwerpen, het « *réduit national* » waarin de regering en het veldleger zich veilig kunnen terugtrekken in afwachting van de hulp van onze garanten, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk. In de grote havenstad, die beschermd wordt door een dubbele fortenring, is het belangrijkste materieel, de munitie en de ravitaillering van het leger opgeslagen. Om een ordelijke terugtrekking met zo weinig mogelijk verliezen mogelijk te maken, dient er echter tijd gewonnen te worden. Ergens tussen Luik en Antwerpen moet een deel van onze troepen stelling nemen om de Duitse pletwals tijdelijk tegen te houden.

De keuze valt op de rivier de Gete, een zijrivier van de Demer, die van zuid naar noord stroomt.

In 1923 werd aan de Oplintersepoort in Tienen een monument geplaatst ter nagedachtenis aan de moedige verdedigers van de Getelinie: een soldaat, die zijn wapen herlaadt, vraagt aan een gewonde officier waar de vijand zich bevindt en trekt er op af. Oorspronkelijk bevatte het gedenkteken ook twee bronzen platen. Op een ervan was te zien hoe Duitse soldaten gewonden afmaken met bajonetsteken, een laaghartige handelwijze waarover tal van getuigenissen bestaan; in de Tweede Wereldoorlog werd deze plaat door de Duitse bezetter vernietigd.

Eigenlijk gaat het om twee rivieren: de Grote Gete, die onder andere langs Tienen loopt, en de Kleine Gete; beide vloeien samen in Budingen. De nieuwe verdedigingslinie schermt de as Brussel-Antwerpen af en heeft het voordeel dat het grootste deel van het veldleger al in de buurt is, in het oostelijk deel van de provincie Brabant (enkel de vierde divisie ligt in Namen). De cavaleriedivisie van generaal De Witte krijgt de opdracht toegewezen verkenningen uit te voeren, de sterkte van de vijand te taxeren en vooral ook te achterhalen hoever naar het noorden toe het Duitse leger zich zal ontplooien.

DE EERSTE CONFRONTATIE

Pal op de steenweg van Sint-Truiden naar Tienen, en aan de Kleine Gete, ligt Orsmaal-Gussenhoven. Het is onvermijdelijk dat de Duitse cavalerie bij haar opmars in westelijke richting het dorp zal passeren. Het Belgische 3de lanskierregiment, dat de brug over de rivier moet verdedigen, stelt bij verkenningen op 9 augustus vast dat een groot aantal Duitse ruiters zich in de nabije omgeving concentreert.

Kort na de middag van 10 augustus vallen de Duitsers langs drie kanten aan; hun overmacht bedraagt vier tegen één. De charges van dragonders, ulanen en doodskophuzaren worden bovendien ondersteund door mitrailleurvuur. De Belgen bijten moedig van zich af en slagen er in één van de mitrailleurs met gerichte schoten het zwijgen op te leggen.

Twee Belgische militairen die sneuvelde in Orsmaal-Gussenhoven op 10 augustus 1914. Luitenant Halleux leidde de moedige uitbraakpoging uit de volledig omsingelde hoeve Beckers.

Ten noorden van de steenwegbrug omsingelen de Duitsers een hoeve waarin luitenant Halleux en zijn mannen zich verschanst hebben om steunvuur te geven. Al snel blijkt een uitbraakpoging het laatste redmiddel. « *Volg mij op de voet* », zegt de luitenant, « *maar zorg vooral dat er niemand vóór mij loopt. Als we een mitrailleur kunnen veroveren, zijn we gered. Komaan, vrienden: het land komt voor alles. Voorwaarts!* »

Een overlevende vertelt: « Bij het buitenkomen werden ze hevig onder vuur genomen door allerhande wapens. Halleux werd vrijwel meteen levensgevaarlijk getroffen. Ook de meeste anderen waren gewond of dood. Een van de lanseniers, Cotman, had zijn luitenant al kruipend willen wegslepen, maar kwam bij die moedige daad om het leven. Wachtmeester-foerier Claeys, die na Halleux de hoogste in rang was, werd met de kolf van een geweer doodgeslagen terwijl hij met een witte zakdoek zwaaide om aan te geven dat hij met de andere Belgen de strijd wilde staken. Nadien schoten achtergebleven lanseniers nog vanuit een zolder op de Duitsers. Zij zouden gevangengenomen of brutaal vermoord worden » (R. Donvil, *op. cit.*, p. 53).

Onze militairen blijven hardnekkig weerstand bieden. Toch besluit kolonel Hagemans, hoofd van het 3de lanseniers, om de strijd te staken, want de overmacht is te groot. Elke minuut dat er langer gevochten wordt gaan er mensenlevens verloren. « Dat was ook de grootste gruwel van koning Albert. Een bevelhebber moest zijn conclusies durven trekken wanneer zijn mannen zonder artilleriesteun ten strijde trokken en zware verliezen leden » (Donvil, pp. 53-54).

De Duitsers zijn er weer eens zeker van dat *francs-tireurs* aan het gevecht hebben deelgenomen: « *De tegenstanders verlieten het dorp na een lang vuurgevecht en een strijd van huis tot huis, waaraan ook de bevolking opnieuw deelnam* », aldus kolonel von Poseck. Represailles blijven niet uit.

Gewonde soldaten worden met de bajonet afgemaakt, huizen worden in brand gestoken terwijl zich binnen nog bewoners bevinden. E. H. Adolphe De Clerck, onderpastoor van Orsmaal, is ooggetuige en schrijft later: « *Het was nu 4 uur in de namiddag, de slag was sinds twee uren geëindigd en nog steken zij het vuur aan twee grote huizen. Ik vroeg nogmaals aan een officier: "Waarom die nutteloze gruweldaden!" Schuimend en knarsetandend riep hij: "Het vuur en de revolver zullen die fanatieke katholieken leren wijs te zijn!"* » (aangehaald in Donvil, p. 55).

Het 3de regiment lanseniers, dat dertig doden betreurde, nam zijn eerste gevecht als toonbeeld voor de rest van de oorlog en drukte dat uit in de leuze: « *Comme à Orsmaal, je tiens* » (« Zoals in Orsmaal zal ik stand houden »).

Hoe beperkt deze eerste confrontatie ook was, toch begrijpen de Duitsers dat de Belgen misschien wel kwantitatief en kwalitatief hun minderen zijn, maar dat ze zich niet zonder slag of stoot gewonnen geven. De Duitse legerleiding neemt daarom een besluit dat de trotse cavalerie in haar eer moet hebben gekrenkt. In plaats van verder door te stoten naar Tienen moeten de Duitsers terug naar Sint-Truiden, om uit te blazen en de aanvalsplannen te evalueren. Voor het Belgisch leger een kostbare dag tijdswinst!

HALEN IN HET VIZIER

Een Duits verkenningsvliegtuig signaleert onverwacht veel Belgen in Tienen en omgeving. Het oversteken van de Gete gebeurt daarom beter noordelijker. De vijand besluit zijn kans te wagen bij Halen, een stadje dat voorbij de samenvloeiing van de twee Getes ligt en niet ver van de Demer. Von der Marwitz stuurt de vierde cavaleriedivisie uit om de weg vrij te maken voor de Duitse troepenmacht door de Getebrug in Halen in te nemen.

Hoewel het slechts om een bescheiden rivier gaat, heeft de Getevallei voor de verdedigers toch een aantal voordelen die ook generaal von Kluck in zijn memoires erkent: « De Gete loopt door uitgestrekte weiden met soms onvaste ondergrond. De rivier is hierdoor een hindernis die zorgt dat men vaak slechts aan doorwaadbare plaatsen of met behulp van smalle noodbruggetjes aan de overkant raakt. Grachten en prikkeldraad belemmeren de bewegingsvrijheid » (*Der Marsch auf Paris und der Marneschlacht 1914*, Berlijn, 1920).

Aan de vooravond van 12 augustus is het voor de Belgische generale staf duidelijk dat Halen het doelwit is. Generaal De Witte en zijn cavalerie krijgen het bevel « *om de vijand te verhinderen de samenvloeiing van de Gete en de Demer te bereiken.* »

De generaal beseft dat de Belgen aan het kortste eind zullen trekken als zij op de klassieke

manier, te paard, de charges van de Duitse overmacht moeten opvangen. Zijn jongere stafofficiëren – onder wie luitenant Raoul Van Overstraeten, de latere militaire adviseur van koning Leopold III – sporen hem aan om een andere tactiek te volgen. « Ze waren ervan overtuigd dat het beter zou zijn om de ruiters afgestegen te laten vechten, zoals in Orsmaal al gebeurde. Daar leek het toch ook gewerkt te hebben, dus waarom zou het in Halen anders zijn? De cavaleristen zouden met hun karabijnen moeten vechten in plaats van met de sabels of lansen en confrontaties van dichtbij zoveel mogelijk vermijden » (Donvil, p. 72).

Het strijdtoneel is overigens niet ongunstig voor onze manschappen: « Naast de vrij goed verdedigbare brug over de rivier liep er aan de westkant van de stad een spoorlijn waarvan de berm defensief ingestelde troepen een redelijke beschutting kon geven. De plattelandsomgeving ten westen van Halen werd bovendien gekenmerkt door een groot aantal holle wegen. Die zouden bij een vijandelijke charge voor de aanvaller op twee manieren nare gevolgen kunnen hebben. De verdedigers konden zich in het ene geval bovenaan op de hellingen opstellen en op de Duitsers schieten terwijl ze door deze wegen stormden. In het andere geval, wanneer de Duitse troepen zouden beslissen om loodrecht op de holle wegen aan te vallen in plaats van erdoorheen, zouden ze eerst enkele meters moeten afdalen om vervolgens weer een soortgelijke hoogte te beklimmen » (pp. 67-68).

De Witte heeft ook artillerie ter beschikking. De batterijen stellen zich op twee heuvels ten westen van Halen op, de Mettenberg en de Bokkenberg. De kanonniërs verliezen geen tijd en noteren de schietafstanden meteen zorgvuldig op hun kaarten; als ze zuren, zal het zo sneller raak zijn.

DE SLAG DER ZILVEREN HELMEN

In de vroege ochtend van 12 augustus nadert een groep Duitse ruiters de Getebrug. Als ze tot op honderd meter van de ingegraven Belgen genaderd zijn, worden ze neergemaaid of op de vlucht gejaagd door geweersalvo's. De vijand verandert daarop van tactiek en kruipt naderbij onder dekking van artillerievuur. Dat is zo hevig dat onze militairen hun post moeten verlaten... en vervolgens, zoals afgesproken, de ondermijnde brug tot ontploffing brengen.

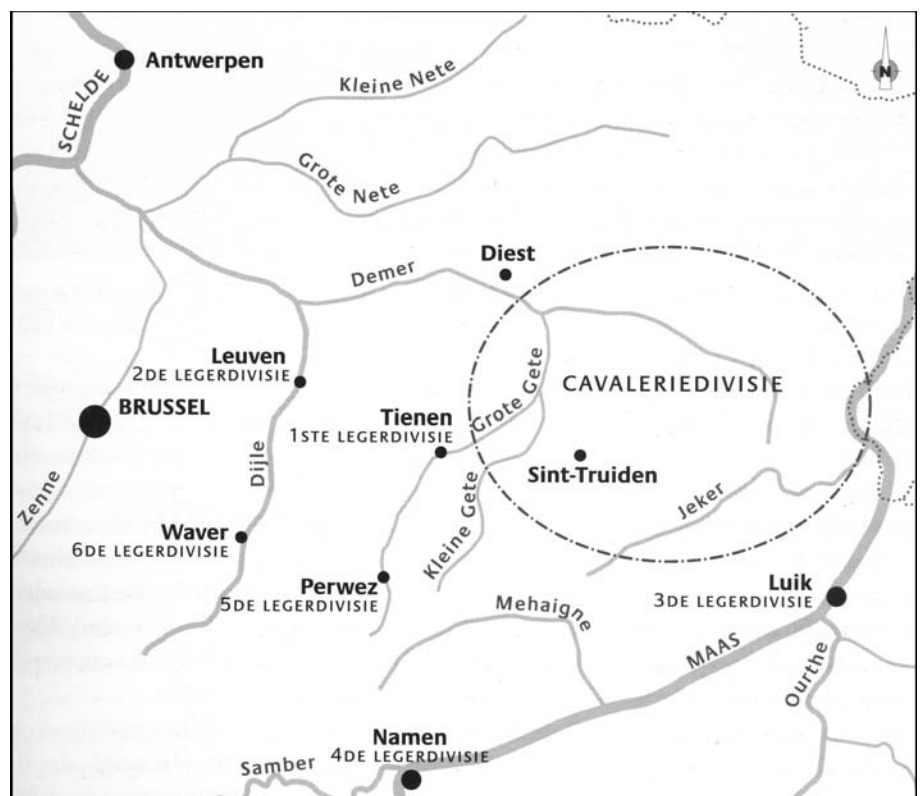
Maar die ontploffing geeft niet het gewenste resultaat omdat de springstof van slechte kwaliteit is. De Duitse ruitery stormt naar vo-

ren, neemt de halfvernietigde brug in en bezet het centrum van Halen. Van de Belgen geen spoor meer. Wanneer de eerste cavaleristen echter het stadje uitrijden, worden ze van achter de spoorwegberm onder vuur genomen door twee compagnieën karabiniers-cyclisten. De Duitsers trekken achteruit, naar de nu reeds overvolle straten en straatjes van Halen. De batterij op de Mettenberg krijgt daarop het bevel haar kanonnen op de stad te richten. De Duitsers zitten als ratten in de val en er vallen heel wat doden.

Na dit succes is het tijd voor het volgende manoeuvre. Onze troepen nemen posities in iets ten westen van Halen, richting Loksbergen, in de velden ter hoogte van de boerderij De IJzerwinning; de karabiniers-cyclisten bezetten de voorste linie. De Duitsers rukken op tot aan de spoorwegberm, maar ze worden ook daar onder vuur genomen door de Belgische kanonnen. De vijand is razend, hun officieren willen dat die vermaledijde batterijen op de heuvels uitgeschakeld worden. Hoe? Door charges van de cavalerie. Dwars door een terrein dat ze onvoldoende kennen. De frustratie maakt de Duitsers onvoorzichtig, en dat zal hen zuur opbreken.

« Gedurende de gevechten zou de Duitse cavalerie in acht grote charges of stormlopen de Belgische posities aanvallen. Hoewel bijna altijd nieuwe aanlooproutes gebruikt werden, waren ze allemaal rechtstreeks of via een kleine omweg gericht op de Mettenberg en de Bokkenberg » (p. 83).

De eerste stormloop wordt uitgevoerd door het 17de dragonerregiment over de weg naar Diest. Maar commandant Collaert en zijn manschappen

Overzichtskaart van het strijdtoneel in augustus 1914, met aanduiding van de verschillende legerdivisies (bron: R. Donvil). De derde divisie, die de aanval op Luik afsliep, had al op 6 augustus het bevel gekregen om terug te trekken richting Hoegaarden.

hebben een stevige barricade dwars over de baan gelegd. Met grote koelbloedigheid – mik maar eens op een ruiter die met gevelde lans of met de blanke sabel geheven op een paard komt aangestormd! – schieten onze soldaten verschillende vijanden en paarden neer. De charge loopt met een sisser af, de Duitsers slepen hun gewonden weg en laten talrijke doden achter.

Onmiddellijk daarop gaat een ander eskadron dragonders tot de aanval over, deze keer recht vooruit in de richting van de Belgische linies. Het is deze charge die afgebeeld is op het schilderij in het museum van Halen. De Duitse ruiters springen over de karabiniers-cyclisten in de voorste linie, maar worden tegengehouden door een haag van lancers aan de voet van de Mettenberg. Tweede mislukking. De tactiek van Van Overstraeten en zijn medestanders om vuurwapens in te zetten tegen cavaleriecharges werpt vruchten af!

Schuimbekkend van woede bevelen de stafofficieren nog zes andere stormlopen, maar ook die mislukken allemaal. Het meest spectaculaire resultaat behalen onze soldaten wanneer de ulanen die in zuidelijke richting aanvallen plotseling met een holle weg op hun route geconfronteerd worden en in de diepte over elkaar tuimelen – waarna ze massaal neergeschoten worden.

De Duitsers moeten hun nederlaag nu wel toegeven. De rest van de dag sturen ze infanteristen het veld in die het onze troepen flink lastig maken. De Belgen krijgen echter steun van de 4de gemengde brigade uit Sint-Margriete-Houtem, waardoor de gevechten uiteindelijk onbeslist blijven. Beide partijen trekken zich bij valavond terug, de Belgen naar Loksbergen, de vijand naar Herk-de-Stad.

Voor het Duitse rijk is Halen een opdoffer van formaat: « Het simpele Belgische leger met zijn vele reservisten had de fiere Duitse cavalerie met haar prachtige uitrusting en goed getrainde manschappen in het zand doen bijten » (p. 110). De vijand telt 140 doden en meer dan 600 gewonden; 250 Duitsers werden gevangen genomen. De kadavers van 400 paarden getuigen van de afstraffing die Von der Marwitz gekregen heeft.

Verspreid over het slagveld liggen heel wat helmen van de Duitse ruiters die in het zonlicht blinken als zilver. Na de oorlog inspireert het pastoor Coppens van Loksbergen om in een heldendicht over « de slag der Zilveren Helmen » te spreken.

Donvil besluit: « Het gevecht bij Halen wordt gezien als een van de laatste gevechten in West-Europa waarbij men nog te paard en met de blanke sabel vocht. De tanks zouden geleidelijk aan de nieuwe cavalerie worden » (p. 103).

DE STRIJD BIJ TIENEN

Na de val van het laatste Luikse fort op 16 augustus stromen de troepen van het Duitse Eerste Leger de provincie Limburg binnen en begint gene-

raal von Kluck aan zijn grote zwaai dwars door Midden-België. De dag daarop worden de Duitsers op talrijke plaatsen waargenomen, voor het Belgisch leger het signaal om zich schrap te zetten.

Vraag is op welke plaats de Duitsers een definitieve doorbraak van de Getelinie willen forceren. Alles laat vermoeden dat het Tienen zal worden, waar de eerste legerdivisie van generaal Baix (ca. 15.600 manschappen) zich bevindt. De terugtrekking van het veldleger naar Antwerpen, zoals gewild door de koning, is ondertussen volop bezig, maar nog lang niet voltooid. Het 22ste linieregiment onder leiding van kolonel Guffens, dat een sterke positie inneemt op de heuvelrug van Sint-Margriete-Houtem, moet zorgen voor de noodzakelijke tijdswinst.

Guffens geeft het bevel om in een boogvorm rond zijn commandopost wacht- en voorposten aan te leggen, met in de grootste daarvan telkens een compagnie van een 150-tal soldaten. Omdat de heuvel ideaal is voor de opstelling van de artillerie, laat hij drie batterijen installeren met elk vier kanonnen. Helaas gaat het slechts om 75 mm-geschut dat enkel horizontaal kan vuren en dat dus geen partij is voor het zwaardere Duitse krombaangeschut.

De tijd die voorafgaat aan de te verwachten Duitse aanval wordt door het Belgisch leger jammer genoeg niet voldoende benut. Men is er wat te gerust in... Eigenlijk heeft men totaal geen idee van de Duitse posities, bij gebrek aan luchtverkenning. Daarentegen vliegen vijandelijke vliegtuigen regelmatig laag over om alle belangrijke elementen in kaart te brengen. De Belgen doden de tijd met het aanleggen van loopgraven en verschansingen, maar het gebeurt allemaal heel traag, alsof men nog zeeën van tijd heeft.

Op 18 augustus, alweer een hete zomerdag, komt in Houtem het bericht toe dat de voorpost in Neerlinter aangevallen wordt door een grote groep Duitse infanteristen. Onmiddellijk worden de kanonnen bemand en vuurt men op de oprukkende vijand. Firmin Van Waerebeke, soldaat in de voorpost, geeft een kleurrijke beschrijving van wat er gebeurt: « *Opeens valt het kanon aan het bulderen. 't Zijn de onzen die te Houthem op eene hoogte staan en de Duitschers bemerkt hebben. Geweren beginnen ook te knallen: 't gevecht is volop aan de gang. Ze [de Duitsers] loopen vooruit met 2 of 4 en laten zich dan alle 30 of 40 m vallen om te schieten; telkens ze opstaan, geven we vuur en nu en dan stuikt er een* » (aangehaald in Donvil, p. 138).

Kort daarna naderen de Duitsers ook de voorposten in de andere dorpen. Blijkbaar rukken ze op in waaivorm, waardoor de gevechten op alle plaatsen tegelijk uitbreken. De Belgische artillerie op de heuvelrug wordt zwaar onder vuur genomen. « *Een Duits vliegmachien zweefde op ene grote hoogte boven ons en toonde aan de Duitse artillerie onze ligging, zodanig dat vooraleer de Belgische kanonnen in orde waren, de mannen alsook de*

peerden doorschoten werden », schrijft Marcel Loncke een dag later in een brief. Inderdaad komt de helft van de manschappen van de 3de batterij binnen de eerste vijf minuten van de beschieting om het leven; de commandant van de 2de batterij wordt door een granaatscherf onthoofd, waardoor zijn ondergeschikten stuurloos achterblijven.

Nu de Belgische kanonnen grotendeels uitgeschakeld zijn, is de weg vrij voor de opmars van het gros van de Duitse infanterie. Onze militairen zijn er niet tegen opgewassen; velen vallen onder vijandelijke kogels. In de late namiddag is het voor kolonel Guffens genoeg geweest. Zijn mannen worden afgeslacht door moordend artillerievuur en een overmacht aan goedgetrainde Duitsers met betere wapens. Hij geeft het 22ste linie het bevel om terug te trekken naar Vissenaken, aan de weg van Tienen naar Aarschot.

De eindbalans voor de Belgische verdedigers is bijzonder zwaar: de helft van de manschappen is uitgeschakeld (doden, gewonden en zeer veel krijgsgevangenen die naar Duitsland afgevoerd worden). Moed is niet genoeg als men tegenover zo'n overweldigende vijand staat...

EEN DEFENSIEVE STRATEGIE, BIJ KONINKLIJK BEVEL

Het is duidelijk dat het Belgisch leger bij Tienen zichzelf overschat heeft. Misschien hebben de successen bij Orsmaal-Gussenhoven en vooral bij Halen de generale staf overmoedig gemaakt?

De stormloop van het 17de dragonderregiment door de velden van Halen wordt afgeslagen door de Belgische verdedigers. Duits schilderij uit 1915, enkele jaren geleden geschonken aan het museum van Halen door de zoon van de toenmalige aanvoerder, ritmeester Hans von Bodecker, die bij de charge gewond raakte.

De waarheid is dat er binnen het groot hoofdkwartier in Leuven onenigheid was over de te volgen strategie. Stafchef Selliers en een aantal generaals zagen de toestand voor onze troepen te rooskleurig in en maakten al plannen voor een tegenaanval. Koning Albert daarentegen was een realist. Hij was zich volkomen bewust van de tekortkomingen waaraan ons leger leed en hij wist dat de confrontatie met een veel sterkere tegenstander kostbare mensenlevens zou eisen. Bovendien kon ons land nog altijd niet rekenen op Franse of Britse versterkingen: we stonden er alleen voor. *Op het middaguur van 18 augustus besliste de vorst dat de troepen in Tienen niet mochten strijden* (cf. Donvil, p. 159). Het was een moeilijke beslissing, want de oprukkende Duitsers mochten in geen geval de Belgische militairen die richting Antwerpen trokken de pas afsnijden.

Een van de fameuze « zilveren helmen » die de verslagen Pruisische cavalerie op het slagveld achterliet.

Een gemotoriseerde ordonnans vertrok van bij de koning naar generaal Baix met het terugtrekkingsbevel. Maar hij werd onderweg gevangen genomen, door wie is niet bekend. Zaten er al Duitse eenheden tussen Leuven en Tienen? Hoe dan ook, het bevel bereikte de generaal niet. « De mannen aan de Gete waren ervan overtuigd dat de opperbevelhebber van hen verwachtte dat ze gewoon hun plicht deden. Ze wisten niet dat er al een officieel terugtrekkingsbevel onderweg was en bleven tot nader order op post » (p. 160).

Op het groot hoofdkwartier groeide intussen de ongerustheid, want er kwam uit Tienen maar geen bevestiging van ontvangst van de order. Om 14 uur slaagde men er in om telefonisch contact te krijgen met Baix, die de eerste legerdivisie vervolgens meteen het bevel tot terugtrekken gaf. Maar voor het 22ste linieregiment was het toen al te laat: de gevechten waren uitgebroken. Pas drie uur later en nadat er veel doden gevallen waren, konden deze troepen al strijdend terugplooiën.

Heel de oorlog lang zal Albert proberen zo zuinig mogelijk om te springen met het bloed van zijn soldaten. Dat hij daardoor het mikpunt van kritiek wordt, in binnen- en buitenland, deert hem niet.

Negatief commentaar is er al meteen vanwege het ministerie van Oorlog (De Broqueville) en vanwege de generale staf (Selliers): men vindt dat het leger te passief is en men zou het graag offensieven zien nemen. Albert reageert prompt. Op 14 augustus geeft hij zijn vertrouweling, kapitein Emile Galet, de opdracht om de koninklijke zienswijze op papier te zetten en over te maken aan Charles de Broqueville. We citeren enkele passages uit deze nota, waarin de vorst een vlijmscherpe analyse van de militaire situatie maakt (cf. Marie-Rose Thielemans en Emile Vandewoude, *Le Roi Albert au travers de ses lettres inédites, 1882-1916*, Brussel, 1982, pp. 515-517):

« We beschikken in het totaal over 90.000 militairen die in staat zijn om te vechten of beter om zich te verdedigen. Tegenover zeven klassen heropgeroepen soldaten staat slechts één klasse die er tien maanden diensttijd heeft opzitten.

« De omkadering is volkomen ontoereikend. In elke compagnie is er over het algemeen slechts één kapitein; er zijn er verschillende die enkel door één luitenant gecommandeerd worden; er is er zelfs een compagnie aan het hoofd waarvan een sergeant staat.

« Er is geen discipline, geen communicatie, geen instructie, geen weerstandsvormen. De troepen zijn niet bekwaam om te marcheren. Na tien kilometer kunnen de soldaten niet meer. Alle oudere leeftijdsklassen die terug opgeroepen zijn, klagen over pijn aan de voeten. Besluit: het is onmogelijk om offensieve marsen te ondernemen en dus ook om aan te vallen.

« Een mobilisatie van vijftien militieklassen had moeten voorbereid zijn door vijftien jaar van onafgebroken inspanningen. Maar gedurende veertien jaar is de inspanning zero geweest.

« Overigens, zelfs al hadden we troepen van de kwaliteit van de Fransen of de Duitsers, dan nog zouden we niet tot het offensief kunnen overgaan zonder een onvermijdelijke nederlaag op te lopen. De strijdkrachten waar wij tegenover staan, zijn ongelofelijk superieur aan de onze.

« Wij staan er alleen voor: niet alleen zijn de Fransen en de Engelsen hier nog niet verschenen, maar ze zijn zelfs nog niet in Luxemburg of in de provincie Namen. Er zijn slechts enkele Franse detachementen langs de Maas, maar die opereren voor eigen rekening.

« Onze grote bekommernis moet zijn ons nooit te laten afsnijden van Antwerpen, waar zich de levensmiddelen en de munitievoorraad van het leger bevinden. Als onze troepen afgesneden worden van de vesting hebben we geen kogels en geen projectielen meer. Anderzijds vereist de eventuele verdediging van Antwerpen de aanwezigheid van vijf divisies van het veldleger; als die vernietigd worden, zal Antwerpen een hevige aanval niet kunnen weerstaan.

« Onze grote overwinning tot nu toe bestaat er in tijd gewonnen te hebben. »

Woorden die getuigen van wijsheid, strategisch inzicht en realiteitszin. Woorden van een vorst en opperbevelhebber die zich door niets anders laat leiden dan door bekommernis om zijn land en zijn soldaten. *« Deze koning is werkelijk een man die de grootste bewondering verdient »* (abbé de Nantes in zijn tweede conferentie over de Grote Oorlog: *La Belgique invaincue, la France assiégée*, februari 1994).

HET DRAMA VAN AARSCHOT

Wat in het land van Herve gebeurd is, wordt bij het verder oprukken van het Duitse leger herhaald – alleen in veel grotere mate.

Horne en Kramer (*German Atrocities 1914. A History of Denial*, Yale University Press, 2001) geven de harde cijfers: Aarschot, 156 burgers gedood op 19 augustus; Andenne aan de

Na de gevechten bij Tienen trokken de verdedigers van de Getelinie zich terug in westelijke richting. Op de foto een wel erg primitieve barricade van infanteristen op de steenweg naar Leuven. In de hete eerste oorlogsmaand vochten onze soldaten in bijzonder zware kledij en zonder metalen helmen.

Belgische soldaten voeren een gewonde kameraad op een stootkar weg. In vergelijking met het goedgepaste en onberispelijk georganiseerde Duitse leger leken onze jongens vaak slechts amateurs. Maar tot grote verbazing en ergernis van de vijand vochten ze als leeuwen voor hun grond, voor hun familie en voor hun koning.

Maas, 262 doden op 20 augustus; Tamines aan de Sambre, 383 doden op 22 augustus; Dinant, 674 slachtoffers op 23 augustus. En dan zwijgen we over de kleinere incidenten waarbij "slechts" enkele tientallen mensen geëxecuteerd worden en over de honderden huizen en gebouwen die in de as gelegd worden.

Dat een zo beschaafd land dat bewonderd wordt om zijn cultuur zich schuldig maakt aan dergelijke oorlogsmisdaden, schokt de wereld. De Duitsers verdedigen zich fel: het is de schuld van de laffe Belgen en hun heimelijke *Franktireurkrieg*, het Duitse rijk handelt uit zelfverdediging. Maar met hun brutale represailles krijgen de Duitsers het imago van barbaren, een stigma dat ze nooit meer zullen kwijtraken.

Na de uitschakeling van de Getelinie rukken de troepen van de Duitse rechtervleugel verder op in de richting van Leuven en Mechelen. Op 18 augustus steken de Duitsers Herselt in brand; 29 gegijzelde burgers worden omgebracht. In de vroege ochtend van 19 augustus nadert de 8ste infanteriebrigade langs Ourodenberg het stadje Aarschot. Een Belgische compagnie onder leiding van kapitein Gilson verspert de vijand daar de weg. « Ondanks hevige verliezen hielden de Belgen de opmars gedurende twee uren tegen. Meer dan twintig gevangenen genomen. Belgische soldaten werden doodgeschoten en in de

Demer gegooid. De Duitse troepen koelden hun woede op de burgers: mensen werden uit hun huis gedreven en velen werden ervan beschuldigd dat ze op de Duitsers geschoten hadden » (J. Horne en A. Kramer, *op. cit.*, p. 26).

Kort daarop trekken de eerste Duitsers de stad binnen. Ze plunderen winkels, steken huizen in brand en beginnen een klopjacht op zogezegde vrijeschutters. De mannen die bijgedreven worden op de Grote Markt komen pas na de middag vrij door bemiddeling van burgemeester Tielemans.

Later op de dag komen steeds meer Duitse troepen Aarschot binnen. De bevelhebber, kolonel Stenger, neemt zijn intrek in de woning van de burgemeester op

de hoek van het marktplein. Met ontzetting zien inwoners hoe Duitse officieren vanuit een slaapkamerraam voor hun plezier op voorbijgangers schieten... In een gespannen sfeer breekt in de vooravond de hel los. Op verschillende plaatsen in de stad klinken schoten, waarop tumult ontstaat onder de Duitsers op de Grote Markt. Geweren worden geladen, men schiet in het wilde weg. Stenger, die op het balkon van de burgemeesterswoning komt kijken wat er aan de hand is, wordt dodelijk getroffen. De Duitsers beweren onmiddellijk dat het weer om een oproer van *francs-tireurs* gaat en dat de kolonel langs achter is neergeschoten door de zoon van de burgemeester.

In de jaren 1920 werd het romaanse Sint-Pieterskerkje van Grimde, bij Tienen, omgebouwd tot necropool voor 139 militairen van wie de meesten sneuvelden in de bloedige gevechten van 18 augustus 1914 in en rond Sint-Margriete-Houtem. Volgens zijn uitdrukkelijke wens werd kolonel (later generaal-majoor) Guffens na zijn dood in 1943 in het kerkje bijgezet, temidden van zijn soldaten van het 22ste linieregiment.

De represailles zijn verschrikkelijk. Op één nacht wordt Aarschot een stad van weduwen en wezen. De Duitsers halen een groot aantal burgers, ook vrouwen en kinderen, uit hun huizen en voeren hen naar het marktplaats. Een grote groep mannen wordt tot buiten de stad geleid. In een weide moeten ze drie aan drie gaan staan en krijgen ze het bevel: « *Vorwärts, nicht laufen, gehen!* » Daarop worden de 78 gevangenen in de rug neergeschoten. Eén persoon die zich, gebruik makend van de duisternis, tijdig in een greppel heeft kunnen werpen hoort heel de nacht het gekerm van de sterfenden en af en toe een genadeschot.

Later die avond voeren de Duitsers een tweede groep Aarschottenaars, onder wie burgemeester Tielemans en zijn 15-jarige zoon, weg naar een aardappelveld. Daar worden de gijzelaars geboeid en moeten ze liggend de nacht doorbrengen. In de vroege ochtend worden eerst de burgemeester, zijn zoon en zijn broer geëxecuteerd. De anderen moeten per drie gaan staan; een officier duidt van elk drietal willekeurig een slachtoffer aan, waarop nog eens 26 inwoners van de martelarenstad onder Duitse kogels vallen.

De volgende dagen wordt Aarschot systematisch leeggeroofd en platgebrand. Meer dan vierhonderd woningen gaan in de vlammen op. Een groot aantal mensen, met inbegrip van vrouwen en kinderen, wordt dagenlang opgesloten in de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Driehonderd Aarschottenaars komen later terecht in een Duits werkkamp.

In zijn boek *Fighting in Flanders* (1914) schreef de Amerikaanse oorlogscorrespondent E. Alexander Powell: « *Ik heb over de gehele wereld verschrikkelijke zaken gezien, maar niets was zo afgrijpselijk, niets zo weerzinwekkend als Aarschot.* »

EEN HARDNEKKIGE MYTHE

Een ballistisch onderzoek, uitgevoerd in 1915, wees uit dat Stenger gedood was door een kogel die van buiten het huis en op straatniveau was afgevuurd. De autopsie die een Belgische gerechtsdokter na de oorlog deed, bevestigde dit. De we-

duwe Tielemans heeft trouwens altijd volgehouden dat ze bij de eerste gewerschoten met haar zoon de kelder in gevlucht was.

Van enig gewapend oproer was absoluut geen sprake. De Duitse officier die verantwoordelijk was voor de huiszoekingen, getuigde dat hij nergens wapens had gevonden. De burgemeester had de inwoners vóór de komst van de Duitsers met aanplakbiljetten op het hart gedrukt om geen problemen uit te lokken: « *Wacht u van wapens te dragen en vooral van te schieten, want de weerwraak op den dader en zijn gezin zou verschrikkelijk zijn.* »

De ware reden voor de wilde schietpartij op de Grote Markt was paniek bij nerveuze Duitse soldaten. Een gezicht achter een venster? Ongetwijfeld een *franc-tireur*! Bovendien deed het gerucht de ronde dat de Belgen de stad aanvielen. Een zekere kapitein Folz kreeg de opdracht om een Belgisch bataljon te achtervolgen... dat helemaal niet bleek te bestaan! « In die omstandigheden is het haast zeker dat kolonel Stenger gedood werd door zijn eigen mannen » (*op. cit.*, p. 29). Sommige historici beweren zelfs dat enkele soldaten van het tumult gebruik maakten om Stenger, die een echte bullebak was, te liquideren...

Hoe dan ook, de « laaghartige moord op kolonel Stenger door de zoon van de Aarschotse burgemeester » werd een my-

« DE TRIOMF VAN DE KULTUR ».

Een getekende aanklacht tegen de Duitse terreurdaden in het Engelse tijdschrift *Punch* (26 augustus 1914). De kerktoeren op de achtergrond verwijst ongetwijfeld naar die van Aarschot.

the die door het Duitse opperbevel uitgespeeld werd om de terreurdaden te rechtvaardigen. Godefroid Kurth, emeritus hoogleraar aan de universiteit van Luik, onderzocht de gebeurtenissen in Aarschot en schreef: « *Langs de pers om kwam de legende van Aarschot terecht in de loopgraven. Het hele Duitse leger vertelde erover met afschuw. Tien dagen na de gebeurtenis lichtten soldaten die in mijn huis [in Luik] verbleven mij erover in; ze beschouwden het als een evangelische waarheid. Ook vandaag nog is deze legende voor de Duitsers wet. Ze is al in de populaire literatuur terechtgekomen en ze zal in de toekomst, net als het zogezegde afbranden van Maagdenburg door de troepen van Tilly [keizerlijk veldheer tijdens de Dertigjarige Oorlog] één van die protestantse dogma's worden waarvoor eeuwen nodig zijn om ze uit*

de geschiedenis te verwijderen» (Le guet-apens prussien en Belgique, 1919, p. 208).

DE MOORD OP EEN PRIESTER

Dat deze antikatholieke haat geen verzinzel is, zal trouwens enkele dagen later nogmaals blijken met de moord op pastoor Pieter-Jozef Dergent van Gelrode.

Op 20 augustus houden de Duitsers ook lelijk huis in Gelrode, een dorp vlakbij Aarschot. Er vallen doden en gewonden. Pastoor Dergent besluit om samen met een voerman, Frans Hasalaer, drie zwaar gekwetsten over te brengen naar het ziekenhuis van Aarschot. Op 26 augustus bereiken zij de Demerstad, maar het hospitaal is voorbehouden aan de Duitsers; de zielenherder en zijn metgezel richten zich daarom tot het klooster van de paters picpussen, die de gewonden onmiddellijk opnemen.

De paters raden Pieter-Jozef af diezelfde dag terug te keren omdat er een zeer gespannen sfeer

De Grote Markt van het afgebrande Aarschot in 1914. Rechts de woning van de burgemeester met het balkon waarop kolonel Stenger doodgeschoten werd.

in de stad hangt. De pastoor wil echter van geen oponthoud weten: « *Mijn parochianen hebben mij nodig.* » Hij gaat samen met Frans op weg, maar het loopt fout. Ze worden gearresteerd op verdenking van spionage en opgesloten in het stadhuis.

Pas de daaropvolgende dag, in de late namiddag, halen de Duitsers hen uit hun cel. De voerman is heel ongerust en de pastoor probeert hem moed in te spreken: « *We hebben een werk van naastenliefde verricht, Frans. Als het hier straks slecht afloopt, zien we mekaar terug in de hemel.* »

Getuigen zien hoe beiden onder voortdurend stampen en slagen naar de Onze-Lieve-Vrouwekerk worden gebracht. Daar scheiden hun wegen: Frans wordt afgevoerd, het doelwit van de Duitsers is duidelijk de *paap*. De geestelijke moet tegen de torenmuur van de kerk gaan staan. Hij wordt door de Duitsers bespot en mishandeld « op mensonwaardige wijze ». In zijn blog « *De laatste uren van pastoor Dergent* » verduidelijkt Jan Steurs wat die omfloerste uitdrukking eigenlijk inhoudt: de soldaten urineren op de soutane van de priester en verbrijzelen zijn tenen met hun geweerkolven... Pieter-Jozef ziet lijkleek, zijn lippen zijn voortdurend in beweging: hij bidt. Zijn beulen tierden dat hij zijn geloof moet afzweren, wat hij weigert. Daarop sleuren zij hem weg. De Aarschottenaars die in de kerk zijn opgesloten, horen drie gewerschoten. Ze beseffen dat pastoor Dergent omgebracht is.

Het lichaam blijft de hele nacht liggen bij de Demerbrug. De volgende ochtend gooien de Duitsers het in de rivier. Pas verschillende dagen later vindt men het haast onherkenbaar opgezwollen lijk terug...

Mgr. Karel Cruysberghs, die de feiten grondig onderzocht heeft en zijn bevindingen in 1949 publiceerde, zegt het onomwonden: « *Pastoor Dergent is een priester-martelaar.* »

redactie KCR

Herdenkingsmonument op de plek waar burgemeester Tielemans, zijn zoon en verschillende andere inwoners van Aarschot op 20 augustus 1914 geëxecuteerd werden.

[vervolg van p. 2]

«Gedurende deze buitengewone bisschoppensynode – “synode” betekent “samen op stap gaan” – hebben wij gezien hoe herders en leken uit alle delen van de wereld hier in Rome de stem van hun eigen Kerken hebben laten klinken met de bedoeling de gezinnen van vandaag te helpen om **op de weg van het Evangelie verder te stappen, de blik gericht op Jezus.**»

In zijn slottoespraak tot alle deelnemers aan de bisschoppensynode sprak paus Franciscus over... de verleidingen waaraan de synodevaders waren blootgesteld. Zowel « conservatieven » als « progressieven » kregen van hem een veeg uit de pan.

De eerste verleiding is die « tot **vijandelijke onbuigzaamheid**, dat is zichzelf willen opsluiten in de letter en zichzelf niet toestaan door God verrast te worden, door de God van verrassingen : de H. Geest. Het is binnen de wet willen blijven, binnenin de zekerheid van wat we weten en niet openstaan voor wat we nog steeds moeten leren en bereiken. In de tijd van Christus was dit de verleiding van de ijver-aars, de scrupuleuzen en de overbezorgden ; vandaag is het de verleiding van de zogenoemde “traditionalisten” en ook van de “intellectualisten”. »

Vervolgens is er « de verleiding van de **vernietigende neiging tot goedigheid** [Italiaans : *buonismo*] die uit naam van een bedrieglijke barmhartigheid een pleister op de wonden legt zonder ze eerst te verzorgen en te behandelen, die de symptomen behandelt en niet de oorzaken en de wortels. Het is de verleiding van de angstigen, en ook van de zogenaamde progressieven en vrijzinnigen. »

Dan is er « de verleiding om **stenen te veranderen in broden** om daarmee het lange, zware en pijnlijke vasten te verbreken (Lc 4, 1-4) en ook om **broden in stenen te veranderen** om ze te gooien naar zondaars, zwakkeren en zieken (Jo 8, 7), dat betekent ze te veranderen in ondraaglijke lasten (Lc 10, 27). »

De vierde verleiding bestaat er in « om **van het Kruis af te komen** om mensen te behagen en daar niet te blijven om de wil van de Vader te doen ; om te buigen voor een wereldlijke geest in plaats van die te zuiveren en om te buigen naar de Geest van God. »

Tenslotte is er « de verleiding om **het depositum fidei** [de schat van de geloofswaarheden] te **veronachtzamen**, zichzelf daarbij niet beschouwend als bewakers ervan, maar als eigenaren of meesters ; of, van de andere kant, de verleiding om de werkelijkheid te veronachtzamen, door gebruik te maken van een minutieuze en gladde taal om daarmee veel dingen en helemaal niets te zeggen. Die manier van doen noemen we byzantinisme, als ik mij niet vergis. »

Franciscus zei dat men niet bang voor deze verleidingen moet zijn, omdat Jezus zelf ook werd

bekoord. « Geen enkele leerling is groter dan zijn meester. Als Jezus dus op de proef werd gesteld, moeten zijn leerlingen niet op een betere behandeling hopen. Persoonlijk zou ik zeer bezorgd en bedroefd zijn geweest als deze verleidingen en deze geanimeerde discussies er niet zouden zijn geweest, deze beweging van de geesten zoals Sint-Ignatius van Loyola het noemde. Het zou erg zijn wanneer iedereen het met elkaar eens zou zijn of zou zwijgen in een valse en quiëtistische vrede. Maar in plaats daarvan heb ik met vreugde en waardering toespraken en interventies gehoord die getuigden van geloof, van pastorale en leerstellige ijver, van wijsheid, van openhartigheid, van moed en van “*parresia*” [het onbevreesde spreken van de waarheid]. »

De paus zei te geloven dat de synodedeelnemers altijd het heil van de zielen voor ogen hebben gehad « **zonder de fundamentele waarheden over het huwelijks sacrament in twijfel te trekken : de onontbindbaarheid, de eenheid, de trouw en de vruchtbaarheid, de openheid naar het leven.** »

De ervaring met de synode, aldus nog Franciscus, was een echte Kerkervaring : « Dit is de Kerk, Eén, Heilig, Katholiek en Apostolisch – en samengesteld uit zondaars, die nood hebben aan haar barmhartigheid. Dit is de Kerk, de ware bruid van Christus, die trouw probeert te zijn aan haar Bruidegom en aan zijn leer. Dit is de Kerk, die niet bang is om te eten en te drinken met publieke vrouwen en tollenaars. Dit is de Kerk, die haar deuren wijd open zet om iedereen die in nood is te ontvangen, de berouwvollen en niet alleen de rechtvaardigen of zij die denken volmaakt te zijn ! »

De paus maakte ook een toespeling op de manier waarop de media over de synode spraken : « Zoveel commentatoren of mensen die spraken hebben zichzelf ingebeeld dat ze een Kerk in conflict zagen : één partij tegen een andere. Ze twijfelden duidelijk aan de H. Geest, de ware drijvende kracht die de eenheid en de harmonie in de Kerk waarborgt. »

« Laten we het nu even over de paus hebben » vervolgde Franciscus, wat tot gelach onder de synodevaders leidde, « in zijn verhouding tot de bisschoppen. **Het is de plicht van de paus om de eenheid in de Kerk te garanderen. En het is de plicht van de paus om de gelovigen voor te houden dat ze trouw het Evangelie moeten navolgen. Eveneens moet hij de herders eraan herinneren dat het hun eerste opdracht is de kudde te voeden die de Heer hen heeft toevertrouwd en dat zij vaderlijk, barmhartig en zonder ongepaste schrik de verdwaalde schapen moeten opvangen.** »

En hij besloot : « Wij moeten altijd de opperste wet voor ogen houden : het heil van de zielen. **Suprema lex salus animarum.** »

broeder Bruno van Jezus-Maria
& redactie KCR

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : E. Govaerts, Postbus 14, B-2650 Edegem.

Abonnement : € 10. Steunabonnement : vanaf € 15. Buitenland : € 12.

Rekening 000-3302057-80. IBAN : BE47 000 3302057 80. BIC : BPOTBEB1.

Internet : <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com